

folk — skortede det jo gennemgaaende ikke paa Villighed til at imødekomme Kravet.

Om Menneskets Sjæl og Vilkaarene for dens Trivsel — fortsatte han stadig ivrigere — vidste man ganske vist kun sørgelig lidt; men det syntes dog almindelig erkendt, at Lykke i verdslig Forstand gjorde Mennesket goldt. Sjælens rette Element var Sorgen. Glæden var en Levning af Dyret i os; derfor var det sagtens ogsaa, at Folk saa let i Medgangsdage forfaldt til allehaande Abenoder og Paafuglevaner, mens de i Sorgens Timer, naar de søgte ind i sig selv, ind til Personlighedens guddommelige Kilde, kunde faa et helt forklaret Udseende. Ganske vist, Kristendommen meldte sig i Verden som det glade Budskab; men skulde dette Ord tages bogstavelig, blev man stikkende i en uopløselig Modsigelse. En Tro, der meddelte Fryd, Tryghed og Glæde, tilstoppede Sjælens Ernæringskilder, udslukte det aandelige Liv. Selve Ideen om et hinsidigt Paradis som en Fuldkommenhedens Bolig lod sig ogsaa vanskeligt forlige med vor nuværende religiøse Indsigt. Det Ord om det udelukkede Haab, som Dante havde anbragt over Nedgangen til sit Helvede, syntes med nok saa megen Føje — og i langt frygteligere Betydning — at kunne indridses over Porten til et saadant Himmerige, hvor der ikke længer var nogen Mulighed for Selvudvikling. Ja, for den indskrænkede Menneskeforstand tog det sig ud, som om det i det lange Løb maatte blive mellem de Uforløste, hos de evigt eller midlertidigt Fordømte, at man fandt de rene og lutrede Sjæle og den sande Salighed, opfattet som religiøs Erkendelse.

„Men rimeligvis har vi endnu slet ikke forstaaet Guds Mening med Evangeliet. Og i saa Fald forklares derved igen den Kendsgerning, at Kristendommen efter to Aartusinders Forløb trods store Ord og Løfter ikke har faaet Held til at udrette mere for Menneskeslægtens moralske Fremgang. Visse Teologer benægter jo rent ud Kristi guddommelige Fødsel, og i Virkeligheden er Familjeligheden mellem ham og det gamle Testaments Gud heller ikke let at faa Øje paa. Man kunde vel uden stor Overdrivelse sige, at den ene er den andens fuldkomne Modsætning, ja